

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΣΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ

Του Ανδρέα Γ. Πασσά

ΘΥΜΑΜΑΙ γύρω στα 1954 ή 1955 που ήμουνα μικρό προσκοπάκι και σύμφωνα με το έθιμο πηγαίναμε τα προσκοπάκια με την πρωτοβουλία και τις διαταγές του περιφερειακού εφόρου Πάτροκλου Αλβανού, κάθε Μεγάλη Παρασκευή στις επανορθωτικές φυλακές στα Λαζαρέτα, γύρω στις 2:30 ή 3:00 το μεσημέρι για την ακολουθία της Μ. Παρασκευής και στη συνέχεια την περιφορά του Επιταφίου. Πολλές χρονιές συνέχεια.

Θυμάμαι ότι η όλη εκδήλωση μάς άρεσε πολύ γιατί πρώτα ήταν μια κατανυκτική θρησκευτική ατμόσφαιρα και ύστερα γιατί βρισκόμαστε στην εξαιρετική τοποθεσία των Λαζαρέτων, στο ανοιξιάτικο βουνό απ' τη μια και στη γαλανή θάλασσα απ' την άλλη.

Αν θυμάμαι καλά, κάποιες φορές πηγαίναμε μέχρι τη στροφή του στρατοπέδου (της Σχολής, όπως τη λέγαμε τότε) με το λεωφορείο που πηγαίναμε στα χωριά, και συνεχίζαμε οδοιπορώντας και κάποιες άλλες φορές μάς μετέφερε στρατιωτικό αυτοκίνητο από τη λέσχη μας στην πλατεία (εκεί που είναι τώρα η λέσχη αξιωματικών).

Στο εκκλησάκι μέσα στον περίβολο των φυλακών που ήταν συνεχόμενο με τα κελιά, ήταν τοποθετημένος ο Επιτάφιος, στολισμένος με λουλούδια, ιδίως βιόλες περασμένες σε κλωστή. Τον στόλιζαν οι κρατούμενοι και οι προσκοπίνες, που κι αυτές πάντα ήταν παρούσες με την έφορό τους Μαρία Αρμάου.

Το ψάλσιμο των εγκωμίων γινόταν αυτοσχέδια: PRIMA VISTA – χορωδία, αποτελούμενη από κρατουμένους, προσκοπίνες, προσκοπάκια και πιστούς. Ακόμη ηχούν στ' αυτιά μου το «Κύματι Θαλάσσης» που μικρά το λέγαμε λανθασμένα Κύμα της Θαλάσσης, το «Έκστηθι φρίπτων Ουρανέ» και στη συνέχεια το «Αι γεννεαί αι πάσαι».

Στο εκκλησίασμα περιλαμβάνονταν οι κρατούμενοι και οι συγγενείς των όσοι ήσαν, ακόμη μερικά κοριτσόπουλα – μυροφόρες, και λίγοι πιστοί από τη γειτονιά των Λαζαρέτων.

Την ακολουθία, από τότε που θυμάμαι εγώ, την τελούσε ο νυν Μητροπολίτης Δωρόθεος Στέκας που ήταν τότε Αρχιμανδρίτης – Ιεροκήρυξ με έδρα του την Μύκονο και που ερχόταν ειδικά γι' αυτό το σκοπό κάθε Μεγάλη Παρασκευή.

Στην περιφορά του Επιταφίου μέσα στον περίβολο, παίρναμε όλοι μια θέση τελετουργική, και *ο Επιτάφιος* εφέρετο στους ώμους των κρατουμένων που άλλοι

ήταν Συριανοί, άλλοι Κυκλαδίτες και όποιοι άλλοι. Θυμάμαι ακριβώς τη συγκίνησή τους, να έχουν κατεβασμένα τα κεφάλια τους, θες από συγκίνηση, θες από μεταμέλεια, τύψεις, και άλλοι να είναι σκεπτικοί ή δακρυσμένοι.

Ο Επιτάφιος περιφέρετο για λίγο και έξω από τον περίβολο έξω από την πύλη των φυλακών, μέχρι τον Άγιο Ελευθέριο πάντα με διακριτική επίβλεψη, ίσως για την ημέρα αυτή ειδικά, του φυλακτικού προσωπικού, που γι' αυτό προσπαθούσε να είναι επιμελημένο με την ομοιόμορφη ένδυση.

Σαν τιμητική φρουρά ήταν οι πρόσκοποι, προσκοπίνες, μυροφόρες, και ακολουθούσαν όσοι πιστοί, άλλοι κρατούμενοι και αρκετοί κάτοικοι της περιοχής Λαζαρέτων, μέσα στους οποίους και οι λίγοι πρόσφυγες Ρουμάνοι που τότε διέμεναν σε κάποιο συνεχόμενο κτίσμα του κτιρίου των φυλακών.

Πριν την είσοδο του Επιταφίου στην κεντρική πύλη, ο νυν Μητροπολίτης «έβγαζε λόγο» στους κρατούμενους και στο εκκλησίασμα για τα Πάθη του Χριστού και την Ανάστασή Του, και με τη στεντόρεια φωνή του αντηχούσε και ο λόγος του και οι ψαλμοί του στο βουνό των Λαζαρέτων.

Στη συνέχεια, από τις Αρχές, που δε θυμάμαι ποιες, παρευρίσκοντο (ίσως ο Δήμαρχος, ίσως σαν εκπρόσωπος του Νομάρχη ο μακαρίτης Δημοσθένης Ζορμπάνος ή άλλοτε ο μακαρίτης Δημήτρης Λυμπεράκης), θυμάμαι ότι κάθε χρόνο λάβαινε το λόγο ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών (πέθανε προ μηνών όπως διάβασα στον Τύπο) Ευάγγελος Μπέης. Με σιγανή φωνήμίλαγε, απ' όσα θυμάμαι, λίγο για τα Θεία Πάθη και μετά για τους κρατούμενους που «... κι αν παρεστράτησαν σαν άνθρωποι και βρέθηκαν εκεί, ακόμη κι αν η Πολιτεία τυχόν τους αδίκησε, οι άνθρωποι δεν είναι αλάνθαστοι, δίκαιος Κριτής είναι μόνο ο Χριστός, και θα έλθει η Ανάσταση, όπως του Θεανθρώπου, και για τους ταλαιπωρούμενους, τους αδικούμενους, τους σφάλωντας και θα αποδοθούν στην κοινωνία και στις οικογένειές τους ...» (η διατύπωση δεν είναι ακριβής, είναι κάπως έτσι απ' όσα θυμάμαι). Πολλοί αναλύοντο σε κλάματα.

Θυμάμαι ότι διευθυντής των φυλακών εκείνες τις χρονιές ήταν κάποιος Καβαζαράκης, όχι Συριανός, αλλά ευγενής άνθρωπος και ότι κάποιοι κρατούμενοι έμεναν πίσω από το διαχωριστικό σύρμα και δεν ακολουθούσαν την περιφορά, ίσως θα ήταν οι απείθαρχοι ή οι κάπως βαρύτερα τιμωρημένοι, δεν ξέρω.

Πόσο όλο αυτό το περιβάλλον και η εκδήλωση επηρέαζε την εφηβική μας φαντασία! Λυπόμαστε διπλά και για τα πάθη του Χριστού και για τα πάθη και τα παραστρατήματα των ανθρώπων. Ξέχασα να πω ότι μέσα στις άγνωστες φάτσες των κρατουμένων, ξεχώριζαν, όχι πάντα, αλλά μερικές χρονιές και ελάχιστες, δύο - τρεις, Συριανές που με στεναχωρούσαν διπλά όταν τις έβλεπα.

Η μοναδικότητα του τοπίου των Λαζαρέτων, μεταξύ ανοιξιάτικου βουνού και γαλάζιας θάλασσας, συμπληρωνόταν από την εξαιρετική θέα της Ερμούπολης και Ανω Σύρας, όπως φαίνεται από εκεί πανοραμικά.

Μέσα στον περίβολο, λίγο πριν το πέρας της περιφοράς, πέρασαν κάτω από τον Επιτάφιο οι κρατούμενοι και κατευθύνοντο προς τα κελιά των, και ο κόσμος, που μετά το προσκύνημα αναχωρούσε σε παρέες οδοιπορικώς για την Ερμούπολη. Αυτά κρατούσαν μέχρι τις 5:30 ή 6:00 περίπου το απόγευμα και επιστρέψαμε στην Ερμούπολη με την προσδοκία της βραδινής περιφοράς του Επιταφίου της Μεταμορφώσεως, όπου πάλι πηγαίναμε, πιο επίσημα, με παράταξη και με αριθμό προσκόπων, ναυτοπροσκόπων και λυκόπουλων αυξημένη, με τύμπανα, σάλπιγγες, και σημαίες.

Αθήναι, 14-3-1986